SUOMEN ASIANAJAJALIITTO
FINLANDS ADVOKATFÖRBUND

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Lausunto hallituksen esityksestä laiksi lastensuojelulain muuttamisesta ja laiksi lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Suomen Asianajajaliitolla ei ole huomautettavaa esitykseen sikäli kun siinä ehdotetaan itsenäisyysvarojen viimesijaiseksi maksupäiväksi ajankohtaa, jolloin nuori täyttää 25 vuotta.

Ehdotettu muutos viittauksesta 1.1.2020 voimaantulevaan lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) merkitsisi, että kaikki lastensuojelulain 92§:n tarkoitetut asiat tulisivat valituslupajärjestelmän piiriin. Tämä tarkoittaisi, että myös valittaminen hallinto-oikeuden päätöksistä lapsen vastentahtoista huostaanottoa ja sijaishuoltoon määräämistä sekä lapsen tutkimista koskevissa asioissa edellyttäisi aina valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Suomen Asianajajaliitto katsoo, että vastentahtoinen huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen sekä lapsen tutkiminen ovat sellaisia yksittäisiä päätöstyyppejä, jotka olisi asian luonteen vuoksi jätettävä valituslupajärjestelmän ulkopuolelle.

Hallintoratkaisu vastentahtoisessa huostaanottoasiassa ei asianosaisen oikeusturvan näkökulmasta kaikin osin täytä ensiasteen tuomioistuinmenettelylle asetettavia vaatimuksia. Asianosaisilla ei julkisen oikeusavun rajoituksista johtuen ole useinkaan mahdollista avustajan käyttämiseen huostaanottoprosessin ensivaiheessa, joka luo perusteet asian jatkokäsittelylle. Valituslupajärjestelmän käyttöönotto merkitsisi useimmissa tapauksissa sitä, että asianosainen saisi asiansa käsitellyksi vain yhdessä sellaisessa viranomaisessa, jossa hänen oikeutensa saada asian käsittelyn vaatima oikeusapu toteutuu.

Vastentahtoisen huostaanoton kohteeksi joutuneella lapsella ja hänen perheellään on subjektiivisesti katsoen aina muu painava syy saada asiansa valitusviranomaisen tutkittavaksi. Valituksen taustalla ovat keskeisesti tapauksen yksittäiset olosuhteet, joilla ei ole käsillä olevaa tapausta laajempaa yleistä merkitystä. Valituslupajärjestelmän käyttöönotto merkitsisi Korkeimman hallinto-oikeuden resurssien kohdentamista oikeuskäytäntöä yhdenmukaistavien ennakkopäätösten antamiseen, jolloin luvan myöntämisen edellytyksenä on nimenomaan tapauksen yksittäisyyttä yleisempi merkitys. Vaikka esityksen mukaan ” muu painava syy ” - perusteelle asetettaisiinkin lähtökohtaisesti matala kynnys, todennäköistä on, että valitusluvan saamisen edellytykset pelkästään tapauksen yksittäisten olosuhteiden perusteella osoittautuisivat tiukoiksi. Hallinto-oikeuskäytäntö osoittaa, että sellaisilla valituksilla, jotka perustuvat keskeisesti alemman viranomaisen menettelyvirheeseen, on paremmat mahdollisuudet menestyä. Valituslupajärjestelmän käyttöönotto olisi omiaan vahvistamaan tätä kehitystä seurauksin, että ennakkopäätökset tulisivat kohdentumaan pääosin suureen joukkoon alempien viranomaisten lainkäyttömenettelyä ilman, että yksittäisen päätöksen aineelliseen sisältöön otettaisiin kantaa.

Esityksen vaikutusten kokonaisarvioinnissa on huomioitava, että valituslupajärjestelmän käyttöönotto voisi johtaa lisääntyvään määrään huostaanottopäätösten purkuhakemuksia, mikä puolestaan heijastuisi lastensuojelusta vastaavan sosiaalitoimen työmäärään.

Helsingissä, 12.11.2019

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Auni Särkkä
Asianajaja